

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

ZSIDÓ FELEKEZETI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

Előfizetési feltételek:

Budapest, VI., váci körút 23

SZERKESZTI

Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt.—

Félévre 4 „—

Negyedévre 2 „—

hová minden küldemény intézendő.

SZABOLCSI MIKSA.

Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Tartalom : A szervezet és az iroda. írta: Kulinyi Zsigmond. — Egy szentföldi zsidó gyarmatról. (Tárczaclkk). — Az országos szervezet ügye. (Entrefilet). — A kifejejtett s'vuosz. — Csáky gróf és a zsidó hitoktatás. Ungvári levél, írta Reismann Bertalan, ügyvéd. — A zsidók helyzete Szerbiában. — A házafő és fia. Eredeti beszély, írta Viola Miksa. — Előfizetési felhívás. — Heti naptár. — Hazai hírek. — Külföldi hírek. — Egy héber ima, mint paedagogiael rendszer alapja. — A párisi zsidó kézműgyesület. Csajág i Bclától. — Hirdetések.

A szervezet és az iroda.

Az orsz. iroda válaszolt arra az átiratra, melyet hozzá a szegedi zsidó hitközség intézett. Válaszolt elutasítólag, vagyis oly szellemben, hogy megmarad elfoglalt álláspontja mellett, de tiltakozik azon fölfogás ellen, mintha körlevele »elejtését« jelentené azon zászlónak, »melynek még hitfelekezeti közönyösség, villongások és üldözések hosszú évein keresztül való hű megörzésére is, mint a széjjel száguldozó seregnék a küzdterén felejtett előrsé, elég kötelességérettel birt.«

Ennek a mindenesetre natásos képletnek megválasztásában az országos iroda egyáltalán nem volt szerencsés. Ha az iroda valóban az, aminek magát ugyane válaszában nevezi, ha az iroda „a szervezetnek központi közege“: akkor — hogy a katonai hasonlatnál maradjunk — végtelenül hamis szerepet választott. Az már nem is szerénység, hanem óriási és végzetes tévedés, ha az országos iroda megalégszik az előrsnek és hozzá a széjjel száguldozó sereg által a küzdterén felejtett előrsnek igen-igen szánalmas szerepével.

A központi közegnek vezényelnie kell a harczot és állithat előrsöket, de maga nem lehet előrs. Legkevésbbé ott felejtett előrs, melyet az ellenséges erő eltiporhat.

De tulajdonkép nincs is ellenséges erő. Legalább ma már, meggyőződésünk szerint nincs, mert a liberális kormány nem lehet ellensége a zsidó felekezet szervezésének, amiről a vita folyik. És nem áll a hasonlatnak az a része sem, mintha a hadsereg »széjjel száguldozott«

volna. Azok a hitközségek, melyeket az országos iroda képvisel, ki lehet mondani bátran, egyek a szervezet óhajításában és azokban a törekvésekben, miknek kiküzdése a rendet, haladást és fejlődést jelenti.

És ezen semmit sem változtat az a körülmény, amire elutasító válaszát mintegy alapítja az országos iroda, mondván, hogy nem képes rá buzditólag hatni az, mikép a főrendiház szervezési ügyében 36 hitközség támogatta a szegedit. Az iroda ellenkezőleg azt a megjegyzést fűzi ehhez, hogy mindig tartózkodott a felekezeten oly mozgalomba belevinni, mely **különben is eléggé alacsony prestigének** emelkedését előreláthatólag maga után nem vonhatja.

Jellemző, hogy az iroda, mely oly makacsul ragaszkodik álláspontjához, azt az általa helyesnek vélt álláspontot mégis csak oly gyarlóan tudja védelmezni. Hát ha a zsidó felekezetnek oly **alacsony prestige** van, nem gondolja-e az iroda, hogy ami vád ebben a kijelentésben rejlik, az ő fejére esik vissza? Nem gondolják-e az iroda vezetői, hogy husz éves működésük alatt legfőbb kötelességük az lett volna, hogy **emeljék** a felekezet prestigét?

Egyébiránt arról szó sincs, hogy a felekezet prestigének ártana a szervezet érdekében megindítandó mozgalom. Ellenkezőleg, hasznára és előnyére válnék a felekezet tekintélyének, ha erélyes akcióra sorakozna, habozást nem ösmerő és visszautasítást nem tűrő határozottságal követelné az egyenlőségnek jogát, melyet elvileg nem is vitat el tőle senki, melynek azonban testet adni éppen a zsidóság képviselte késlekedik.

Az országos iroda a szegedi hitközséghez intézett válasziratában azt a különös tant hirdeti, hogy az autonóm, de *féltelen* autonómiajukban mégis béna hitközségek csak vesztegeljenek tovább is abban a tespedő mozdulatlan-ságban, mely oly kényelmesnek és nyugalmasnak látszik. Azt mondja az iroda, hogy »csak az esetben nem habozik a hitközségeket felszólalásra sürgősen felhívni, ha vagy már elért eredményeknek megvédése teszi azt szükségessé, vagy előzetesen sikerült megfelelő biztosítékokat szerezni arra nézve, hogy a szükségesnek látszó felhívás nem a testvérharez felélesztését és a pártok meddő erőpróbálását fogja csupán eredményezni.«

Valóságosan a *beschränkter Unterthanenverstand* elmélete ez, mely ellensége minden szókimondásnak, minden hangos óhajtnak és ellensége általában a *közvéleménynek*, melynek megnyilatkozásától borzadály fogja el.

Nincs érdek és nincs tekintet, mely amellet szólana, hogy az országos iroda propagálja ezt a szegény elméletet. Az országos irodának, miután két évtizeden keresztül a várakozásnak és deliberalásnak minden megengedhető stadiumán átesett, örömmel és bátoritással kellene fogadnia a felekezet megmozdulását és türelmetlenségét, hogy hivatkozhassek arra céljainak kivitelében, — *ha tudniillik vannak céljai*.

Az országos irodának, éppen mert mandátumát egy magát túlélt szervezési kísérletre ala-

pitja, keresve kellene keresnie a módokat, hogy a végrehajtásnak még csak komoly kísérletére sem került szervezet helyébe a gyakorlati igények próbáját kiálló konstitucziót kezdeményezzen és létesítsen, mely mellett a felekezet teljes egyenjogosítása már csak konzekvencia és nem vita tárgya lehetne többé.

Hanem ehhez *komoly, férfias* eltökélés kívántatik és nem aféle *sopánkodás*, hogy »soha nem rajtunk és nem az előmunkálatok hiányán mult, égető kérdéseknek oly gyors megoldása, mint az a zsidóság *közóhajtnak* megfelelt volna.«

Mivel ez az iroda szerint is *közóhajtnak*, mért nem üdvözli és biztatja azokat, akik a közóhajtnak szellemében járnak el és akik a felekezet kívánságainak türelmetlenkedő kifejezése által csak erősségét képezhetnék az irodának, ha ez, fejét a homokba dugva, nem szoritkozoznának azon *főtőrekvésre*, hogy a felekezet *központi közegét az annak élén álló egyének sorsától függetlenítse*.«

Bizonyos félre nem ösmerhető kicsinyesség van abban, hogy az országos iroda a szegedi hitközség átiratának éppen az iroda ingatag helyzetét érintő részletére felel a legbiztatóbb határozottsággal. Kicsinyes ez azért, mert minden jel szerint az a *főtőrekvés* az irodának, hogy, mint magát nevezi: a »központi közeg« örök-lési sorrendjét megállapítsa, holott ez mellékes, sőt *elenyésző* kérdéssé válik abban a perczen, amint a zsidó felekezet egységes autonóm szer-

Egy szentföldi zsidó gyarmatról.

Egyik legjelentékenyebb palasztinai zsidó gyarmatból, *Sichron Jacob*-ból a berlini „Jüd. Pr.“-nek a következőket írják:

„Falunk, mely mintegy 10.000 dunam kiterjedésű, ez idő szerint 550 lakost számlál, a kik 86 családot képezve, ugyanannyi kőházban laknak. A nagy és kényelmesen berendezett 86 lakóház egyetlen hosszú utcát képez, melyből egy kis mellékutca ágazik ki, az u. n. „Füüdőutca“, vagy „Jákob kutja“, mely nevet azért nyerte, mert a fürdő és a kut ebben az utcában van. Ha gyarmatunk nem Palasztinában, hanem valamely művelt, és sűrű népességű országban volna, 550 ember helyett sokkal nagyobb számú lakosságot eltarthatna. Azok, a kik nem foglalkoznak földműveléssel, a kitünő, egészséges levegő nyújtotta előnyökből élnének meg, mint Európa fürdőhelyeinek lakói. Legkevesbbé sem tulzok, ha azt állítom, hogy a földnek egyetlenegy más helye sem egyesíti magában annyira egy kitünő fürdőhely kellékeit, mint *Sichron Jacob* gyarmat *Galiláában*. Tengeri fürdő, hegyes vidék és levegőgyógyhely együttvéve falunkat a betegek valódi

paradicsomává teszik. Az ősrégi *Tantura* (a bibliai „Dor“) és *Caesarea* kikötőváros romjai között, *Sichron Jacob* mindenféle a leggyönyörűbb kilátással kínálkozik. Nyugatra a földközi tenger terül el, melynek hullámai fölé impozáns magasságra emelkedik a sokszor megénekelt, erdőborította *Karmel* hegység. Keleten terrasszerűleg emelkedik *Ephraim* hegysége, melynek hegyes ormai több mint háromezer év előtt őseinknek az ephraimita *Jozsua* alatt viselt hőstetteire büszkén tekintettek alá. Délen a *Saron* síkság virágos, üde ligete terül el, melynek partjait a földközi tenger mossa. Eme paradicsomi szépségű panorama gyarmatunk magaslatairól egyetlen pillantással áttekinthető. Ha még a fűszeres levegőt is hozzávesszük, mely a gyarmatunkat övező halmokra az erdőkből kiárad, nagyon is érthetővé válik, miért használják a szomszédos *Chaiffa* lakói minden szabad idejüket arra, hogy *Sichron-Jacob*-ba jöjjenek. — Gazdasági viszonyaink, hála az ismert *Zionbarát* (báró *Rothschild* *Edmond* *Párisból*) atyai gondoskodásának és páratlanul álló nagylelkűségének, folyton kedvezőbbé alakulnak. A talaj igen alkalmas a gabonatermelésre, egy közepszerű termés is megtízszerezi az elvetett magot. A gyarmat keleti részén még ter-

vezete ténynyé válik és annak nyomán megalakulnak az *önkormányzati hatóságok*, melyek nem függhetnek többé *egyének sorsától*, s melyek fennállási jogához kétség nem fog férni.

Szóval, a szegedi hitközség átiratára közel sem adott megfelelő és megnyugtató választ az iroda. És ezen mit sem változtat az, amire az iroda hivatkozik, hogy mindeddig csak tizennégy, (vagy, mint e becses lapok más helyén olvasható: *huszonegy*) hitközség nyilatkozik pártóltag a szegedi zsidó község fölhívása mellett.

A hitközségek többségének ebben nyilatkozó indolenciája mindössze azt igazolja, hogy a szervezetlen felekezetnek testületei bizonyos *átöröklődő* irtózáttal viseltetnek minden iránt, ami *mozgást* feltételez és ami őket a napiól-napra való élés, vagy helyesebben: tengődés szokott rendjéből kizavarná.

Talán épp ez a legkiáltóbb argumentum amellet, hogy a szervezet égetően szükséges és hogy az minden áron megvalósítandó, még mielőtt a *teljes érzéketlenség* jutna domináló sulyra a zsidó felekezet tagjainak csüggedő soraiban.

Mert hogy ez a veszedelem is fenyeget bennünket, annak legélénkebb jele az, mikép a szegedi hitközség akciójához mégis csatlakozott a testvér községek egy része, de *ellene elvi ellenvetéssel nem fordult egyetlen hitközség sem, még az orthodoxok közül sem*, ami nyilván mutatja, hogy a *rendnek* nincsenek a felekezetben ellen-

mékenyebb a föld. Csaknem az összes közelben levő hegyek sűrű erdőségekkel borítvák, melyek kitünő és olcsó tűzifát szolgáltatnak. A természetes erdők mellett van számos gyümölcsfánk s mintegy 20.000 szőlőtőkénk, és igen valószínű, hogy nemsokára spanyol szőlőtőkét, akáczfákat és az itt igen kedvelt „gólyacsőr“-t is meghonosíthatjuk gyarmatunkban. Ugyanis jóltevőnk megbízása folytán *Ermens* kertész nemrég Spanyolországba utazott, hogy az ottani növényzetet tüzetesen tanulmányozza és azon növényfajokat, melyeket a Palásztinában való termelésre alkalmasoknak vél, vásárolja be.

A köröttünk lakó fellah-kal békében és barátságos viszonyban élünk, és valóban kellemesen hat reánk, ha azok újra és újra erősítik, hogy bennünket, szemita testvéreiket mindenképp felett szeretnek és örök hűséggel lesznek irántunk. Ez a béke is jóltevőnk dicső műve. A gyarmatunkban való látogatása alkalmával ugyanis a szomszédos fellah-kat nagy békeünnepeyre hívatta össze. El is jöttek, családjikkal együtt, és miután a zenében, a táncban és dús lakomában eléggé gyönyörködtek s belőlük részüket bőségesen kivették, összegyűltek falunk zsinagógájában, a hol védnökünk Ábrahám ósapánk

ségei, hanem csak a *közönyösség* nőtt nagyra, kétségtelenül annak a *takarodónak* hatása alatt, melyet a harctéren *felejtett* előörs megfujni jónak látott.

Am tegyen kísérletet az országos iroda a *riadóval*. Szólítsa küzdelembe a felekezetnek mindazon tényezőit, melyeket lemondásra tanított, és tapasztalni fogja, hogy a »széjjel száguldozott« seregnek összes legyverképes elemei megjelennek a riadó szavára. Tapasztalni fogja, hogy a küzdőtéren felejtett előörsből az egész felekezet támogatása mellett, oly hatalmas *tábor-kar* válhatik, mely a mögötte álló tábor tekintélyével könnyen kivivhatja a magyar zsidó felekezet diadalát és illetőleg, ami ez esetben ugyanaz, a *szabadelvűség diadalát*.

Szeged.

Kulinyi Zsigmond.

Szegedről még a következő sorokat vesszük:

A szegedi zsidó hitközségnek az országos irodához intézett az „Egyenlőség“-ben közölt átiratához való csatlakozásukat a kezdeményező hitközség iránt való elismerésük lelkes kifejezése mellett eddig a következő *huszonegy* hitközség jelentette ki: Csepreg, Dunapataj, Facset, Fehértemplom, Gödöllő, Körmend, Mezőberény, Mohács, Mohol, Nagyvázsony, Pécs, Poprád, Petrosény, Szeps, Szigetvár, Szirák, Szászváros,

istenéte szent esküt tétetett velök arra, hogy a zsidókkal mindig békében fognak élni.

Iskolánkra és ama kitünő oktatásra vonatkozólag, melyet a növendékek abban nyernek, szintén sok érdekes dolgot közölhetnék, de ezuttal egy „*Rosch-Pinah*“ zsidó gyarmatból érkező hír lehető gyors közölhetése végett eltekintek azoktól. Tudvalevőleg a kérdéses gyarmat „*Dgioni*“ faluban van, melynek egy része az ott lakó felláhké, másik része több, Safedben lakó arabé, míg „*Rosch-Pinah*“ e két birtokrész közé van ékelve. A gyarmat közelében, a Naphali hegységben levő nagy vízforrás is mindhármuké volt eddig, s úgy a felláhkának, mint a zsidó gyarmatosoknak és a safedi araboknak hetenkint csak 2—2 napig volt szabad onnan vizet hordani, ami sok surlódásra adott okot. És a gyarmatosok 3600 dunam földje sem volt elegendő a 170 gyarmatos fentartására. De hála a gyarmat érdemes vezére, *Ossowelski* fáradozásainak, a nagylelkű jóltevő a felláhk kis részén kívül az *egész falut megvásárolta*, ami immár a kormány részéről is jóváhagyatott és írásba foglaltatott.

T.-Szt.-Miklós, Topolya, Versecz, Vágbesztercze. Mint értesülünk, ezen kívül még számos hitközségnél van tárgyalás alatt a *szervezet* létesítését sürgető átirat és nem lehet kételkedni, hogy a zsidó felekezet e nagy fontosságú ügyében *tömeges pártolásra* számíthat a kezdeményező hitközség. Arról van szó, hogy a szervezet mellett *erőteljes közvélemény* teremtesék és csak sajnálni lehetne, ha ez nem sikerülne oly mérvben, amint kívánatos. Mert annyit az orsz. irodának tartózkodó nyilatkozatából is kiolvashat minden hitközség, hogy erélyes mozgalom mellett a felekezet képvisellete sem zárkozhatnék el a komoly akcióba való lépéstől.

A kifejejtett s'vuósz.

Több helyről arról értesítenek bennünket, hogy a középiskolák igazgatói azon, a minimumra redukált engedményeket, melyeket a zsidó tanulóknak az ünnepek megtartását illetően tenni szoktak, *a s'vuósz ünnepre nézve megtenni vonakodtak*, mert — és azt ők jobban tudják, mint a kérvényező zsidó szülők, vagy rabbik — a s'vuósz-ünnep nem — igazi zsidó ünnep. És az igazgató urak hivatkoznak erre nézve egy miniszteri rendeletre, mely 1877. évben az összes középiskolák igazgatóinak megküldetett és a mely az ünnepeket sorolja fel, melyekben a zsidó tanulóknak az írást és a rajzolást elengedni lehet, a mely rendelet azonban a s'vuósz-ünnepről *tudomást nem vesz*.

Utána jártunk a dolognak és megtudtuk, hogy az ilyen rendelet tényleg megjelent, hogy a s'vuósz-t tényleg kifejejtették belőle, és megtudtuk azt is, hogy a tévedést — roszakaratot fel nem tételezünk — a rendelet megjelenése óta lefolyt 12 év óta *helyre nem igazították*.

Ama tényleg még ma is hatályban lévő rendelet a zsidó ünnepeket meghatározó része így hangzik:

»*Israelita ünnepek alatt értendők: a) rosch-haschonó, újév 2 napja — b) jom hakipurim, engesztelődés 1 napja — c) szucot, sátoros ünnep 1. 2. 8. napjának tele-fele — d) peschach, husvét 1. 2. 7. 8. napjának fele-fele. Ezen összesen 6 egyfél napon joga van az izrael. tanulónak nem írni és nem rajzolni, ha szülei erre vonatkozó ohajtásukat írásban bejelentették az igazgatónak.*»

A rendeletből hiányzik tehát tényleg a s'vuósz-ünnep, egy másik ünnep csonkán jelenik meg — mert a szükósznak — és ezt minden

zsidó iskolás gyermek tudja — nem 8, hanem 9 napja van.

Ez a rendelet vagy kifolyása volt a boldogult kultuszminiszter egyik megmagyarázhatlan szeszélyének, vagy informáltatta magát oly ember által, ki a zsidóságnak még ábéczejét sem ismeri, de létrejött légyen az akármilyen módon, a zsidó ügyek vezetésének *kötelessége lett volna a hibát helyrehozni*.

Elérkezettnek látjuk különben az időt arra nézve, hogy akár a magyar zsidó papság, akár a községek, akár a központi képviselők ismét lépést tegyen a kultuszminiszternél, hogy a zsidó tanulók *a szombat és az ünnepek megszenteltetésére ne kényszeríttessenek*. Trefort miniszter visszautasította 42 rabbi, az országos iroda, a közvetítő bizottság és számos község ebbeli kérését, a pesti zsidó nagyhitközség kérésére pedig (beadatott ezelőtt 30 hónappal Wahrmann Mór és Dr. Godziher Ignác által) még mindig nem érkezett válasz. A gyöngyösi eset megmutatta, hogy a zsidóknak is jogosult vallásos skrupulusai méltatásra találnak az új kultuszminiszter előtt; a házhoz természetesen nem kapjuk a concessiókat, és a mit nem kérünk, a legjobb miniszter sem fogja megadni. Azért fel, népem vezetői az apáktól örökölt szent hitünk érdekében, melyet gyermekeinkre is sértetlenül akarunk átörökíteni.

Csáky gróf és a zsidó hitoktatás.

— Ungvári levél. —

Az „Egyenlőség“ 19. száma megemlékezik a gyöngyösi községi elemi népiskola iskolaszékéhez intézett tanfelügyelői rendeletről és a rendelet ellen beadott felfolyamodás folytán hozott miniszteri határozatról.

Teljesen osztozom az „Egyenlőség“ tek. szerkesztőségének a miniszter urra vonatkozólag ott nyilvánított nézetében. Csáky miniszter urnak vallási ügyekben tanúsított eddigi tényei igazságosak és szabadelvűek. Szolgáljon Ungmegye zsidó hitközségeinek esete is bizonyoságául annak, hogy a miniszter ur a felekezetek önkormányzatából és egyenjoguságából nem űz komédiát és a vallás szabad gyakorlatát valódi értelmében kívánja alkalmazni.

Az ungmegyei kir. tanfelügyelő egy tervezetet mutatott be a megyei közigazgatási bizottságnak, melynek számos szakasza drákói szigorral fordult a zsidó hitközségek és családok ellen, s nem kívánt egyebet, mint hogy a vallástani felfogása és mikénti alkalmazása a tanfelügyelő és a közigazgatási bizottság megerősítésétől és a megállapított feltételek teljesítésétől tétessék függővé. Az ige csakhamar testté vált, a tervezetből szabályrendelet lett s a nélkül, hogy a szabályrendelet megküldetett volna a hitközségeknek, a megye hatóságai utasítva lettek a szabályrendelet azonnal való foganatosítására és a

szolgabírák siettek is a vallástanítóknak megküldeni a nem várt obsitot.

A megyei hitközségek előjáróságai a szabályrendelet ellen felebbezéssel éltek, melynek tartalmát szükségtelennek tartom e helyütt leírni, hanem eredményét a következőkben ismertetem.

A felebkezés következtében a miniszter ur 42773 számú leiratával a közige, bizottságnak határozatát a következő indokokból helyezte hatályon kívül: „mert az 1885 évi nov. 13-án 1924 sz. a. kiadott eln. szabályrendelet 5. §-ában foglalt eset kivételével, mely szerint az anyakönyvvezető rabbi okmányai képezik a közigazgatási bizottság felülvizsgálásának tárgyát, *egyébként úgy a rabbi mint a vallástanító választása mindig az illető hitközség szabad akaratára van bízva, mely, mint a vallásoktatás hivatalos öre és köteles teljesítője, minden engedélytől menten tarthat fenn vallásiskolát.* — A valamely izr. hitközség által fenntartott vallás-iskola ügyébe a hatóság vagy a kir. tanfelügyelő csak is annyiban van feljogosítva avatkozni, amennyiben azt a *közegészségügyi tekintet* és azon körülmény ellenőrzése követeli, valjon részesülnek-e a vallás-iskolát látogató tanköteles gyermekek azonkívül *rendszeres népiskolai oktatásban.*“

A nagyméltóságú m. kir. miniszter urnak ezen, az igazságnak megfelelő határozatát megyénk izr. felekezete hálás köszönettel vette, de ha a vallástanítás kérdését behatóan tárgyaljuk, őszintén meg kell mondanunk, hogy a miniszter urnak egyik vagy másik esetben hozott határozata az egész országra szóló összhangzatos eljárást nem von maga után.

Én nem zárkozom el annak lehetőségétől, hogy előfordulhatnak esetek, midőn a vallástanítás örve alatt a törvény kijátszatik, és vallástanítás ürügye alatt zugiskola tartatik fenn; de ez nem szolgálhat indokul arra, hogy a vallásoktatás s ezzel szorosan összefüggő vallásgyakorlat ellen követessék el merénylet. — A kir. tanfelügyelő urak némelyike tulbuzgóságból tul lö a czélon s beavatkozik vallásunkba, anélkül, hogy ismerné vallásunk külső formáit és más vallásfelekezetektől teljesen eltérő vallásos gyakorlatunk szabályait. — Nem akarják megérteni, hogy a héber nyelven való imádkozás és a héber nyelven írt Mózes öt könyve képezik vallásunk alapját és nem akarják megérteni, hogy szentírásunk élő nyelvre való fordítása s megtanulásához nem elégséges a népiskolák számára kiadott tantervben a hit- és erkölcsstan oktatására megállapított heti két óra.

Ebből származnak a hitközségek s tanfelügyelők közti nézeteltérések; a tanfelügyelők állítólagosan a zugiskolák üldözésének ürügye alatt az iskola szent ügyének elmozdítására hozott, de általuk kellően nem alkalmazott törvény fegyverével támadnak, a hitközségek még szentebb vallásuk éltető erejével védelmezik vallásuk szabad gyakorlatát. Nincs kifogásunk, ha a tanfelügyelő sujtó keze a törvényt kijátszóra nehezedik, de ne avatkozzék a vallásoktatás mikéntjébe, ha az illető a törvény

követelte köteleességeknek eleget tesz. — A magas kormány nem engedheti meg, hogy tanfelügyelők s hitfelekezetek egymással folytonosan hadi lábön álljanak; egyrészt mert a kölcsönös támadások az iskola hátrányára szolgálnak, másrészt mert szegyenletes dolog az, ha az államhatalom közegeivel szemben hitfelekezetünk csak panaszok s felebbezésekkel védelmezheti meg vallását s ennek szabad gyakorlatát. — Miután pedig a magas kormány már meggyőződött, hogy daczára a hozott határozatoknak a teljesen azonos esetek folyton ismétlődnek s ekként felekezetünknek soha sem lehet nyugta, nem találunk más módot, mint azt, hogy a vallás- s közoktatásügyi miniszter ur a vallásoktatásra vonatkozólag hozott elvi határozatát rendelet formában küldje meg az ország összes törvényhatóságainak s tanfelügyelőinek s utasítsa őket a rendelet megtartására.

Reismann Bertalan,

ungvári ügyvéd.

A zsidók helyzete Szerbiában.

A török uralom alatt a zsidók helyzete sokkal kedvezőbb volt, mint a rajah-k (szerb fejedelmek) alatt; aztán pedig *Milós* fejedelem uralma alatt helyzetük változatlan maradt. *Michail* fejedelem a zsidók irányában rendkívül nagy jóakarattal viseltetett; a kitünőbb zsidókat udvarába gyűjtötte, s Dr. Rosen-Rosenovic Michailo Lazarevic, a jeles szerb író, kormányzása alatt az udvari könyvtár- és muzeum alelnökévé lett.

A szerb szabadságharcokban dicsőséges részt vett Szerbia zsidósága, úgy, hogy a »fekete György« fejedelem ismételve kijelentette: »Nagyra becsülöm az ősrégi zsidóvallást«. Fia, *Karageorgievic* Sándor ellenben minden lehető módon üldözte és boszantotta a zsidókat, kiknek helyzete csak III. *Michail* fejedelem trónraléptével javult, kinek politikai végrendeletét e téren Szerbiának nemrég leköszönt királya, *Obrenovic Milán* hajtotta végre.

Milán a lehető legszívélyesebb és legkitüntetőbb módon foglalkozott zsidóhitű alattvalóival. A fent nevezett szerb íróval benső barátságot kötött és igen sokszor hívott meg zsidókat asztalához, azokat közvetlen közelébe ülteté és folytonos, élénk társalgás által szembeszökőleg kitünteté. Egy izben a zsidókérdésről szólva, egy ünnepély alkalmával ezt a kijelentést tette: „Mig én élek, nem lesz Szerbiában különbség a felekezetek között.“

Milán egyébiránt maga a megtettesült jóság és emberszeretet, s valóban jó példával járt elől a jelenlegi kiskorú király, Sándor előtt. Ez utóbbit még trónörökös korában egy bécsi látogatás alkalmával magával vitte a bécsi török zsinagógában tartott istenitiszteletre, s a belépéskor eme minden szerb zsidó előtt feledhetlen emlékü szavakat intézte hozzá: »Azért hoztalak ide fiam, hogy tanulj minden vallást egyenlően tisztelni, hogy valósággal király légy.« Számos hitsorsosunk előkelő állást foglal el Szerbiában és a legfelsőbb társaságokban is szí-

vesen látott vendég. *Oser-Oserovic* belgrádi nagykereskedő, a nemzeti banknak volt alelnöke és a skupsinának királyi kinevezés jogán tagja, továbbá Dr. *Pobst* törzsorvos, Dr. *Weiszvogel*, kerül. orvos. *Landau* S. udv. szállító, *Buli* és *Löwensohn* gárdatisztek, *Alkalai* nagykereskedő Belgr. d legelőkelőbb társaságához tartoznak; Dr. *Brüll* belgrádi orvos oly szaktekintély, a kihez az egész ország szenvedői bizalommal zárandokolnak. A szerb tiszteletbeli főkonzulok (*Hahn* Bécsben, *Schlesinger* Berlinben stb.) mind zsidók. A szerb király testőrségében, s egyáltalán a szerb hadseregben számos magasrangú tiszttel találkozunk hitsorsosaink köréből: a hivatalnoki és bírói karnak sok előkelő tagja szintén zsidó.

A zsidók teljes egyenjogosításának érdeme kizárólag *Obrenovics* Milán, a felvilágosodott és modern műveltségű szabadelvű király kizárólagos érdeme. Igen természetesen azonban, hogy e téren a zsidók maguk is megtettek mindent, ami érdemessé tette őket a teljes egyenjogosítás elnyerésére. A szegényebb zsidók állandó anyagi segélyben részesülnek, s a jótékonyosság nemes munkája Szerbiában nagyrészt hitsorsosainknak jut osztályrészül. Legközelebb az egész országban megalakulnak a zsidó consistoriumok: a teljes egyenjogosítás valóságos zárukövei. Államférfiak és pártok egvaránt a legnagyobb jóakaratot és türelmességet tanúsítják a zsidók iránt; de maga a nép is nem kevesebb tisztelettel bánik a zsidókkal, mint saját hitfeleivel. A szerb a zsinagógát „zsidó szentegyház“-nak nevezi, a rabbit csak úgy üdvözli, mint saját papját, s a zsidó vallást teljesen egyenrangúnak s ugyanugy tisztelendőnek tartja, mint saját vallását.

A zsidók természetesen minden lehető módon kiűntetik hálájukat és elismerésüket az élvezett egyenlő jogok- és helyzetért. A vidéken épugy nemzeti viseletben járnak, mint más vallásuak, s ugyanazon nemzeti szokásokkal élnek, mint az ország többi lakói. Mindezek felül egytől-egyig jó hazafiak, kik számtalanszor adták és adják próbáját hazaszeretetüknek.

TÁRZA.

A HÁZALÓ ÉS FIA.

EREDETI BESZÉLY.

Az *«Egyenlőség»* számára írta: *Viola Miksa*.

(Folytatás).

(13)

— Hogyan foghatnál ehhez, — szól Matild — holott nagyon jól tudod, milyen eredménytelen minden, kölcsön kieszközlésére irányuló lépésed.

— Segítnem kell rajta — felelé Károly — nem engedhetem őt szemem láttára elveszni, mikor csak tőlem függ, hogy egészségét visszanyerje és jövőre gondtalan élete legyen. Egész életét feláldozta, nap-

nap mellett nyomort és inséget szenvedett, hogy én miben se szenvedjek hiányt; meg kell hoznom érte az áldozatot, bármily nehezemre essék. Elhagylak, Matild, elhagylak örökre, s lemondok általad mindarról, ami életemet kívánatossá tette volna. El kell válnunk, vejevé kell lennem a pénztőzsérnek, ha nem akarom előidézni atyám halálát. Bocsáss meg, egyetlenem és fogadd köszönetemet ama gyönyörteljes órákért, melyeket nekem odaadó hű szerelmed szerzett; sohasem lesz többé azokban részem. Én elmegyek, de boldogságom és nyugalmam oda van.

— Ön Matildról lemond s nőül veszi a pénztőzsér leányát? — kérde az öreg asszony elhalványodva. — Meggondolta-e, micsoda szót ejtett ki ezzel? Gyermekek évek óta csügg önön forró szerelemmel, ön volt egyetlen reménye és boldogsága és most, midőn a rég várt célhoz végre közelebb jutott, annyira boldogtalanná akarja tenni?

— Hát nem látja azt a kínzó fájdalmat, mely eltölt a miatt, hogy így kell eljárnom? — szól Károly. — Választanom kell: Matild vagy édes atyám. Nem tehetek másként. Minden jobb érzés elleni bennem azt, hogy atyámat feláldozzam, pedig a biztos halálnak dobom őt martalékul, ha Matildot nőül veszem, s vele a nélkülözést lánczolom magamhoz. Matild vigasztalódni fog a válás felett, mert bizonyára nem érzi oly nehezen a veszteséget, mint én. Feledni fog és föl fogja lelteni boldogságát, mely talán mellettem nem is jutott volna osztályrészül, egy más, derék férfi oldala mellett, aki nem a szegénységet adja neki menyasszonyi ajándéknak.

— Oh én tudtam, hogy így lesz, — rebege Matild reszkető hangon, zsebkendőjével száritgatva előtörő könnyeit. — Örökké üldözött a gond és aggodalom, bár a legnagyobb boldogságnak tünt fel előttem nőddé lenni. Ez hát semmivé lett, mert atyádnak több joga van hozzád, mint nekem boldogtalannak, aki semmit sem adhattam neked, semmit sem áldozhattam érted mást, mint egy forrón szerető szívet. Én nem neheztelek reád. A gyermeki kötelességnek le kell küzdenie ezt a szerelmet, atyádon segitened kell. Menj és élj boldogul, oly boldogul, a mint én tört szívem mélyéből kívánom neked.

— Szegény jó gyermekem — szólott az öreg asszony — mily roppant erősnek kell lenned, hogy ne áruld el fájdalmadat, pedig tudom, hogy erőt fog rajtad venni, hogy Károly nélkül sohasem leszel többé boldog és megelegedett.

— Történjék, aminek történnie kell — mondá Matild — Némely ember már arra született, hogy semmi öröme se legyen az életben és örökös reménytelenségben éljen. Én fájdalom, ezek közé tartozom.

Károly egy ideig szótlánul nézte a zokogó

leányt és édes anyját. Láta, hogy jelenléte csak növeli fájalmukat és távozni akart. De e pillanatban Matild nyakába borult és forró könnyekkel áztatá arczát, úgy, hogy Károly is csak emberfeletti erőmegfeszítéssel tudta visszatartani könnyeit. Pedig neki erősnek kellett lennie, hisz kérébe akart menni. Csak nem mehetett könnyező szemekkel nőül kérni a pénztőzsér leányát!

Huberné maga mellé vonta gyermekét az ócska pamlagra és ottl zokogtak mindketten keservesen, mialatt Károly az ajtóhoz közeledve a bucsú fájdalom szavait suttogá. Még csak egyetlen hangos sikoltást hallott, midőn bezárta maga után az ajtót, azután csönd lett. Szerelme végkép elveszett rá nézve!

(Folytatása következik.)

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük **május végén** lejárt, teljes tisztelettel kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Előfizetési feltételek:

egész évre	8 frt — kr.
fél évre	4 frt — kr.
negyed évre	2 frt — kr.

Papok, tanítók és községi hivatalnokoknak

egész évre	7 frt — kr.
fél évre	3 frt 50 kr.
negyed évre	1 frt 75 kr.

Az „Egyenlőség“

szerkesztősége és kiadóhivatala

Budapest, Váci-körút 23. sz.

Naptár.

Vasárnap (1889. június hó 9.) 5649 ijar hó (30-napos) 10., hétfő 11., kedd 12., szerda (szóf z'man kidus l'vono) 13., csütörtök 14., péntek 15., szombat (délután olvassák az II. perek-et) 16. napja. Heti szidra: **S'lach.**

Hazai hírek.

— **Dr. Kaufmann Dávid**, a budapesti országos rabbiképző intézet felső tanfolyamának tanára, a zsidó tudományok eme kiváló alakja, kit — és ez alig válik dicsőségünkre — a külföld hasonlíthatlanul jobban ismer és méltat, mint hazánk zsidósága, melynek közepette bámulatraméltó sokoldalú tevékenységet fejt ki — ismét egyen becses művel ajándékozta meg a zsidó történetírást. Alig van nagyobb héber, angol, francia, német tudományos zsidó folyóirat, évkönyv, melyben dr. Kaufmann Dávidtól

maradandó becsü dolgozatok meg nem jelennének, de ezek korántsem meritik ki e rendkívüli férfi tevékenységét, mert ezek mellett csak az utolsó két évben például *három könyvet* írt, melyek mindegyike bir annyi értékkel, hogy egymaga is elég arra, hogy megalapítsa írója nevét, mint tudósét. De dr. Kaufmann nem csak nagy tudós, de nagy író is, valóságos nagymester a tollforgatás művészetében, gondolatainak *mikénti* kifejezésében. A források roppant gazdagsága mellett oly megkapóan, oly telve poesissal és oly szépen folyik irálya! Történeti mű, költészeti nyelven. „A zsidók utolsó kitűzetése Bécsből és Alsó-Ausztriából. Megelőző története (1625-től 1670-ig) és áldozatai“ czime a csak az utolsó napokban megjelent 228 oldalra terjedő könyvének, mely az országos rabbiképző intézet évi jelentésével kapcsolatban jelent meg. E könyv, melyre legközelebb visszatérünk dr. Kaufmann Dávid — és ez nagyon sokat mond — egyik legértékesebb munkája.

— **Az országos rabbiképző intézet évi jelentése** kissé, azaz egy évvel elkésve, megjelent. Elkészését megbocsájtjuk neki dr. Kaufmann Dávid nagybecsü műve kedvéért, melyről fentebb megemlékszünk, de a mely az elkésést nem okozta. A jelentésből az 1888—89. iskolaév végén megtudjuk, hogy az 1887—88 iskola évben a felső tanfolyamnak 23 hallgatója és az alsó tanfolyamban (mindegyik tanfolyam 5—5 évig tart) 102 tanulója volt. Fel vannak sorolva a növendékek, kik 2 év előtt fel lettek avatva, s kik rögtön községet is nyertek: Dr. Feldmann József Czeglédén, dr. Kohn Ármin Belovárott (most már Szigetvárott), dr. Pinkusfeld Sámuel Dunaföldvárott, dr. Schwarcz Miksa Egerben, dr. Vajda Béla Nagy-Abonyban és dr. Ziegler Gyula Karlsbadban. A pesti zsidó nagyhitközség újból két 100 frtos ösztöndíjat alapított, melyek minden évben két a szeminárium tanárai által ajánlott hallgató közt osztatnak szét. Az „Écz Chajim“ szemináriumi segélyegylet a szegényebb szemináristák közt 2837 frtot osztott szét. Érdekes, hogy a szemináristák nagy része ép azokból a megyékből kerül ki, hol a szemináriumnak legtöbb az ellensége. Zemplénből (12), Szatmárból (7), Pozsonyból (7) Szabolcsból, Sárosból stb.

— **Dr. Kunoss Ignác itthon.** Lapunk egyik közelebbi számában említettük, hogy kiváló fiatal tudósunk, dr. Kunoss Ignác keleti utjából hazaérkezett. Dr. Kunoss ez idő szerint nem több mint 26 éves, és neve már 8 év óta ismert és jóhangzásu a nyelvtudomány terén. Itthon ezuttal nem sokáig tartózkodott, mert a krakói egyetem meghívására török kéziratok olvasása és fordítása végett, miután még három napot szüleinél töltött Debreczenben Krakóba utazott. Hazaérkezése után néhány nappal hosszabb felolvasást tartott a m. tud. akadémia ülésén, melyet a következőkben ismertetünk: Mielőtt „Kis-ázsiai tanulmányok“ czimű felolvasását megkezdte volna, köszönetet mondott az akadémia

ama szives támogatásáért, melylyel 4 évig tartó keleti utjában részesítette. „Az akadémiának Kelet földjén is tiszteletet parancsoló neve tehette csak lehetővé — ugymond — hogy tanulmányaimat Kis-Ázsiára is kiterjeszthettem.“ Ezután utjáról készülő nagyobb művének bevezető részét olvasta fel. Ismertette a kis-ázsiai egyes népszokásokat, leírja többek közt a „Hidreliz“ nevű tavasz ünnepet, melyet a kis-ázsiai török asszonyok ünnepelnek. Ismerteti a Sürük-törzs lakodalmi szokásait és a Zejbek néptörzset. A tanulmány ezután áttér a kis-ázsiai népköltészet egyes gyöngyeinek ismertetésére, s szépen hangzó fordításban több népdalt, népballadát mutat be. Érdekes az Arany János által „Jóka ördögé“-ben feldolgozott népmesének török variatója, melyet Kunoss felolvasása végén szintén bemutatott. A vonzó leírásokat és ismertetést a nagyszámu közönség lelkesen megéljenezte.

— **Magyar zsidó berlini egyetemi tanár.** A német fővárosból jelentik, hogy a nyitrai születésű Dr. *Schlesinger* hirneves matematikust a porosz kormány a berlini egyetem tanárává nevezte ki.

— **Rabbi választás.** A szobotishti orthodox zsidó hitközség *Strasser* Salamont választotta egyhangulag rabbijának. A megválasztott egészen fiatal ember még és a pozsonyi főrabbi nővérének fia. Érdekes, hogy a pozsonyi rabbi-dinasztiának 9 tagja működik mint zsidó pap.

— **Jótevény adomány.** *Rothschild* Albert báró a budapesti gyermekmenhely. egyesület részére Tisza Kálmánnénak adománykép 1000 frtot küldött.

— **Bihari Sándor,** nagynevű festőművész hazánkfia e napokban érkezett haza Münchenből, s ez idő szerint a fővárosban *Stettka* Gyula, barátjának vendége. A művész jelenleg egy női alakot fest, melynek elkészítése után az alföldet keresi fel, hogy ott annyira híressé vált genreképeihez tanulmányokat tegyen.

— **Thora felavatás Pápán.** Pápai levelezőnk írja: „Mult hó végén megható ünnepély folyt le a helybeli Béth-Hamidrás (talmudtanulók tanterme és imaháza) falai között. Ugyanis Dr. *Breuer* Salamon főrabbi a helybeli Beth-Hamidrásnak egy, a saját költségén készített remek kivitelű Thorát ajándékozott, melynek felavatása nagy ünnepélyességgel ment végbe. A főrabbi alkalmi talmudikus tételről sikerült beszédet tartott, melyet a szépszámu közönség áhitattal hallgatott végig.

— **A veszprémmegyei izr. tanító-egylet** ez évi közgyűlését a veszprémi izr. iskola kézimunkatermében tartotta meg. Elnökölt *Baum* Fülöp. *Rónai* Adolf, siófoki tanító a tanítói nyugdíjtörvény revisiójáról tartott érdekes előadást; *Kellner* Fülöp pedig az osztatlan népiskola tantervéről és tankönyveiről olvasott fel. Az e kérdésben kifejtett hosszabb eszmecserében részt vettek: *Krausz* J., *Politzer*, *Ischer* M., *Pollak* A. stb. tanítók. A tisztujítás a következő eredménnyel ment végbe: Elnök lett: *Baum* Fülöp pénztáros:

Krausz J. titkár: *Schwarz* S. Nehány folyó ügy elintézése után a közgyűlést véget ért.

— **Magyar énekesnő sikere a külföldön.** Lipcsei lapokban hasábos tudósításokat találunk *Rothauser* Teréz k. a., magyar származású (budapesti) operaénekesnő bucsufelléptéről, s rendkívül hízog módon emlékeznek meg a művésznő énekéről és játékaról. A kedvelt fiatal énekesnő valóságos virágzáporral árasztották el, és az utolsó felvonás után, engedve a számtalan kihívásnak, valóságos bucsubeszédet volt kénytelen tartani a közönséghez. *Rothhauser* kisasszony most Berlinbe megy, hol az udvari operához van szerződötve.

— **Kitüntetett magyar származású zsidó tudós.** Párisból írják lapunknak, hogy *Loewy* Móricz kitünö csillagász, hazánkfia, a francia tudományos akadémia rendes tagja, a párisi csillagvizsgáló intézet aligazgatója, a kit ujjabb, különösen a könyökös aequatoreal készülék elméletére vonatkozó, nagybecsü csillagászati munkálatai elismerésül tavaly a londoni tudós társaság tagjává választott és díszéremmel tüntetett ki, most ismét kitüntetésben részesült. Mint ugyanis a *Temps* jelenti, a bécsi tudományos akadémia legutóbbi gyűlésén szintén tagjai közé választotta. *Loewy* 25 év előtt hagyta el Magyarországot és azóta igen gyorsan emelkedett pályáján. Habár már csak törve, de még mindig beszeli a magyar nyelvet.

Külföldi hírek.

— **Abdul Hamid szultán** Muza *Levy*hez, Törökország chacham-basijához szívélyes levelet intézett azon alkalomból, hogy a nevezett a szultánnak a török birodalom zsidósága részéről üdvözlő feliratot nyújtott át. Utóbb pedig, miután a nagyvezir után értesült a konstantinápolyi zsidó hitközség kedvezőtlen anyagi viszonyairól, magánpénztárából 30.000 piastert küldött a hitközség számára.

— **Taaffe megint „beszélt“.** Taaffe gróf osztrák miniszterelnöknél legutóbbi lemergi tartózkodása alkalmával tisztelgett a lemergi zsidó hitközség küldöttsége is. Horowitz elnök üdvözlő beszédére melyben különben az antiszemitizmusról egy szó sem volt, a gróf a következőket felelte: „Örömmel tapasztaltam, hogy ez országban az antiszemitizmus nem harapódzott el oly mértékben, mint egy másik osztrák tartományban, ahol tudvalevőleg sajnos kihágásokra vezetett. De ez az irány ott sem vezethető vissza a zsidógyűlölkre, hanem inkább arra, hogy az antiszemitizmus egy kicsiny párttöredék mindenféle törekvéseinek takarójául szolgál. Egyébiránt ez az irány már ott is elérte tetőpontját. A kormányt ráakarták birni, hogy kivételes rendszabályokkal nyomja el az antiszemitizmust, de önök beláthatják, hogy ily fegyverekkel az ellen sikeresen nem küzdhetni. Csehországban sem terjedt el nagyobb mértékben a zsidóellenes mozgalom, hála a zsidóság ta-

pintatos magatartásának. Biztosítom önöket, hogy a kormány gondoskodni fog az önök törvényileg biztosított jogaik védelméről."

— **Jeles zsidó katona** hunyt el a mult hó végén Párisban Halphen Henri Georges, tüzérparancsnok személyében. Katonai érdemeiért már 1870-ben, 26 éves korában a becsületrendet nyerte, a matematika és csillagászat terén kifejtett tudományos működése pedig a párisi tudományos akadémia székébe juttatta. Temetése nagy számu magasrangu katonatiszt és előkelő tudós részvételével ment végbe.

— **„Vörös kereszt“ és az olasz zsidók.** Már egy izben megemlékeztünk arról, mily kiváló részt vesz az olasz zsidóság a „Croce Rossa“ (vörös kereszt) áldásos működésében. A most megjelent hivatalos statisztika tanúsága szerint több mint 200 zsidó nő tagja a női osztálynak s 14 helyen hitsorsosunk viszi az elnöki tisztelet.

— **Alatri Sámuel,** a római zsidó hitközség egykori elnökének temetése fényes bizonyítékot szolgáltat ama nagy tekintélyről és közkedveltségről, melynek az elhunyt örvendett. A menet előtt a diszbe öltözött városi őrség két százada gyalogolt, ezeket követték az izr. gyermekmenhely árvái, az egész római városi képviselő, *Seisnit-Doda* pénzügyminister, több államtitkár, számos képviselő és szenator, a római bank igazgatósága stb. stb. A szemfedél csücskeit a nemzeti bank és a kereskedelmi kamara elnökei, továbbá Guicioli marquis, római polgármester, a zsidó hitközség elnöke, az alpréfekt és a városi jótékony intézetek egyik tanácsosa tartották. Az első beszédet a polgármester mondta, Róma városa nevében, „mely az elhunytat fiui szeretettel szerette, s mint atyját gyászolja“. Beszédet tartottak még *Settimio* Esdra, a zsidó hitközség elnöke, *Venturi* városi tanácsos és Dr. *Ehrenreich*, a római rabbi-seminarium rektora.

— **Dr. Isaac Lévi effendinek** hívják azt a fiatal embert, ki e napokban kitűnő sikerrel tette le a tudori exament a hallei egyetemen, hol a török kormány költségén és ajánlatával végezte tanulmányait. Ez az első eset, hogy a magas porta zsidó tanuló tanulmányai befejezése végett külföldi iskolára küldött. Dr. Lévi effendi a bölcsészeti szakmát választotta és a török nyelvtudósok közt már is jó hírnévvel bír. Első iskoláit *Camondo* Abrahám gróf által alapított iskolában végezte Konstantinápolyban.

— **Renan Ernő** e napokban felolvasást fog tartani a párisi „Société des Etudes Juives“ (zsidó tudóstársulat) körében, melyben a zsidóság jelentőségét a világtörténelemben fogja tárgyalni.

— **Olasz zsidók kitüntetése.** Umberto olasz király ő felsége Berlinbe való utazása előtt a hirneves zsidó pathologusnak, Dr. *Todeschini*-nek az orvosi tudományterén szerzett bokros érdemeinek elismerésül a „Corona d'Italia“ rend nagy keresztjét adományozta. — *Segrè*

Giacomo lovag a Rómában állomásozó tüzérsapatok ténparancsnokává. *Latés* Giuseppe lovag pedig a bresciai fegyvergyár igazgatójává neveztetett ki.

— **Ottolenghi S.,** a hirneves milanói jogtudós szinte közmondásossá vált jótékonyágának ismét fényes tanujelét adta. *Negri*, milanói polgármesternek ugyanis e napokban 100.000 lirát adott át, avval a rendeltetéssel, hogy abból az u. n. pellagra betegségben sinlődők számára kórház alapíttassék (A pellagra lázszerű betegség, mely egyes vidékeken a földművelők közt irtózatos pusztításokat okoz.) Ugyanezen jóltevő nemrég egy 100 árvára teljesen berendezett gyermekmenhelyet alapított. Az olasz hivatalnokok neki köszönhetik ama nagy országos segélypénztár felállítását, mely számtalan családot mentett már meg végszükségből.

— **Az olasz főváros** mindeddig nem dicsekedhetik hozzá méltó zsinagógával, ami annyival sajtóságosabb, mert Italia számos más nagy központjában e tekintetben már rég megtette a város és hitközség kötelességét. Azonban a nemrég megválasztott zsidó hitközségi tanács rendkívüli buzgalommal látott hozzá egy teljesen korszerű, pompás zsinagóga építési tervének megvalósításához, úgy, hogy ez időszerint már közel 900.000 lira van aláírva az építés céljaira.

— **A perzsa zsidókról.** Londoni tudósítások nemrég jelentették, hogy Nasr-Eddin perzsa sah Khorasszan perzsa tartomány zsidó vallású lakóit kényszeríti vagy az izlamra áttérni, vagy az országot végkép elhagyni. Az „Israelit“ teherani levelezője a hirt teljesen alaptalannak és valótlannak jelenti ki, elmondván, hogy maga a sah a legemberszeretőbb és legjóságosabb, felvilágosodott fejedelem, hanem egyes államhivatalnokok, bírák és helytartók önkényétől kell igen sokat szenvedniök perzsa hitsorsosainknak. És a legszomorubb az, hogy panaszt emelni ellenük senki sem mer, mert ezt bizton életével fizeti meg. Legczélszerűbb volna, ha az „Anglo-Jewish-Association“, mely kormányára támaszkodhatik, lépne közbe a perzsa zsidók érdekében, akkép, hogy a fővárosban egy u. n. Muchtart alkalmazna, aki minden igazságtalanságot feljelentene. E tisztviselőnek nem kellene félnie a perzsa hivatalnokok boszujától, mert angol oltalom alatt állana.

— **A jeruzsalemi „Miszgav Ladoch“** (segítség az elnyomottak) című egyesület mult hóban tartott 10-ik közgyűlésen elhatározták, hogy ezentul minden szegény betegnek, ki az egylethez fordul, orvosi segélyt és gyógyszerert ingyen fognak juttatni. Az ülésen jelen volt askanaz és szefard főrablik imákat mondtak ez alkalommal a Rotschild család seniorjáért (Károly Vilmos Frankfurtban) ki az egyesületet alapította, Rothschild Edmond báróért Párisból, a szentföldi zsidónak eme legnagyobb jóltevőjéért, Hirsch Móricz báróért és az egyesület és a szentföld egyéb jóltevőjéért.

— **Keresztény szerzetesek zsidó iskola tanulói** Msgr *Nicodemus*, a görög patriarcha Jeruzsalembe

azzal a kéréssel fordult az ottani Alliance Israelite Universelle által fenntartott kitűnő zsidó iskola igazgatójához, engedné meg, hogy két felszentelt fiatal pap (szerzetesek), kiket különös kegyével kísér, az általa vezetett iskolában egészíthessék ki tanulmányaikat. Az igazgató a kérés teljesítését szívesen megígérte és a két pap néhány nap óta az iskola rendes látogatója.

— Egy londoni irodalmi társaság London legelőkelőbb irodalmi társasága, a „Royal Literary Fund” nemrég tartotta évi közgyűlését és lakomáját, melyeken Lord *Rothschild* elnökölt. A zsidó hitközségnek még jelen volt számos tagjai közül megemlítjük dr. *Adler* Herman, dr. *Gaster* és *Singer* S. rabbikat. Dr. *Adler* mondotta az első hivatalos áldomást az angol tudományra, lord *Derby* pedig az elnök egészségére üríté poharát. Kiemelendő az a körülmény, hogy a több szigorúan vallásos zsidó vallású részvevőre való tekintettel a lakoma a rituális szabványoknak mindenben megfelelően volt készítve.

— A világ legdrágább könyvének mondható bizonyos értelemben az a nagy héber biblia, mely a vatikáni könyvtár egyik ékességét képezi. Ugyanis 1512-ben a velencei gazdag zsidók II. Gyula pápától annyi aranyért akarták megvásárolni a könyvet, amennyit az nyom. Minthogy a biblia 325 font súlyú és oly roppant nagy, hogy két embernek kell azt vinnie, egy fél millió frankba került volna, de II. Gyula pápa az ajánlatot nem fogadta el.

— A ramsgatei *Judith College* új tanára dr. *Hirschfeld*-nek beiktatása nagy közönség részvételével ünnepélyes módon ment végbe. Legelőször *Montefiore* Sebag emelt szót, hosszabb beszédben üdvözlőlvén az új tanárt, majd dr. *Gaster*, a híres tudós és rabbi emlékezett meg örömmel arról, hogy a talmudikus tudományok művelésének eme csarnoka az új tanerő által mennyit nyert. Végül dr. *Hirschfeld* fejtegette feladatait és céljait sűrű tetszéssel kísért hosszabb beszédben. Az ünnepélyt az elhunyt *Lady Judith* lelkiüdvéért mondott megható ima fejezte be.

— Furcsa helyzetbe jutott az orosz antiszemitikus érzelmű „*Nowoje Vremja*” párisi levelezője: *Pawlowski* ur. Nemrég Pétervárra utazott látogatóba, de megfélekedezett arról, hogy zsidó létére nincs joga az ott tartózkodásra. Nemsokára megérkezése után parancsot kapott a rendőrségtől, hogy 24 óra alatt hagyja el a várost. A legmulatságosabb egyébiránt a dologban az, hogy a „*Nowoje Vremja*” a zsidók ellen irányuló ama tilalmat mindig helyeselte és annak szigorításához nagy mértékben hozzájárult.

— A *Shanghai* (Khiná) zsidó hitközség rohamosan fejlődött azáltal, hogy tekintélyes számú hitkonok telepedtek meg néhány év óta ezen kikötővárosban. Néhány évvel ezelőtt zsinagógát építettek, mely diszénél fogva

nagyban emeli a város szépségét. A zsidók bevándorlása Khinába talán azt is fogja eredményezhetni, hogy megbízható és hiteles felvilágosításokat fogunk kaphatni khinai hitkonaink viszonyairól és sorsáról. A híres utazó *Ferdinánd von Richthofen*, ki a 60-as években utazta be Khinát, beszéli, hogy a császárság délnyugati városaiban oly fajra akadott, mely minden kétséget kizárólag a sémi typus bélyegét viseli magán, kikről hallotta, hogy évezredek előtt telepedtek meg Khinában, templomokat építettek s szent iratok birtokában voltak, melyek közül *Richthofen* is többet látott. Templomaik héber feliratainak s a tórának oivasásában nem jartak már.

Egy héber ima mint paedagogiai rendszer alapja.

Mult hó 18-án az izr. tanító egyesület központi választmánya érdekes ülést tartott, néhai *Lederer Bernát* alapító tag emlékére, mely alkalommal *Lederer Ábrahám* széles körben ismert kiváló paedagogus egy nagy tetszésben részesült emlékbeszédet mondott el, melyben az imakönyvnek egy régi imáját, a „*J'hi róczón setargilenu b' szóvoszechó*” kezdetű *) paedagogiailag tárgyalja, egyuttal a jellemképzésről is szól. És az egészet szerves összefüggésben szabadon adja elő.

Előadó bevezetésében felhossa, hogy előadásának célja a boldogult nevelési módszeréről, tervéről szólni, mely azonban önkénytelenül is egy már 2000 éves imára emlékeztet. Tehát emlékbeszédének tárgyává ezen ájtatos ima tárgyalását teszi. Ezzel kapcsolatban a jelen kor egyik legnehezebb paedagogiai kérdését veti fel és fényesen kimutatja, hogy éppen ezen régi ima erkölcsös és rokonszenves jellem képzésére a legalkalmasabb és legbiztosabb eszköz. Különben az egésznek rövid tartalma ez. Legelőbb is azon kérdést veti fel előadó, hogy van-e célja mai előadásának, miután az imát mint nevelési eszközt tünteti fel, holott nevelni csak tettekkel lehet, lévén a nevelés művészet cselekedet.

De az emberek jövője nemcsak a neveléstől, hanem a bizonytalan sorsától is függ, mely az emberi hatalmon kívül esik, kell tehát a gyermekeket mindenek előtt istenbe vetett bizalomra szoktatni és az említett ima különösen alkalmas erre, melyben az első fohász, *hogy szoktatassunk: Isten tanai szerint élni.*

*) Az ima magyar fordítása így hangzik: „Akard oh örökkévaló, mi Istenünk s őseink Istene, hogy hozzá szokjunk tanodhoz és ragaszkodjunk parancsolataidhoz. Ne hagj minket valamely hiba-, véték-, bün-, kísértet- vagy szégyenbe sülyedni, s ne engedd, hogy a bünös vágy rajtunk erőt vehessen. Tarts távol minket a rossz embertől és a rossz társtól, hogy a jó hajlamot követvén, egyedül jót műveljünk, és lékezd meg ösztönünket hogy neked hódoljon, hogy találjunk ma és minden napon kegyelmet, szeretetet s irgalmat szemeidben s mindazok szemeiben, kikkel találkozzunk, s jutalmaz meg minket a kegyelem jótélményeivel.

A szoktatás hatalma el van ismerve, mégis ez nem elegendő. Az értelmes embert mindig az jellemzi, hogy saját belátása, akarata szerint cselekszik, azért is ezen ma szerzője, *Isten parancsolataihoz való szeretetet és ragaszkodást* kíván, mi az oktatás keretébe tartozik.

Az oktatás tehát szintén fontos eszköz erkölcsös jellem képzésére, de nem meríti ki teljesen. Az ember születésétől fogva önző és érzelmi lény, mi benne rossz vágyakat, szenvedélyeket költ fel, azért is a jámbor szerző imájában az *Ég Urát* arra kéri, hogy *óvja meg őt minden kísértéstől*.

Még sohasem voltak az emberek a kísértésnek annyira kitéve, mint éppen jelenben, és ha a kísértéseknek nem tudunk ellenállani, a szenvedélyesség heve ragad el bennünket, a szenvedélyesség pedig minden rossznak kuforrása, tehát helyén van a szerzőnek következő fohász is, hogy adjon Isten néki erőt a szenvedélyeken uralkodni.

Még mai napig sem tudjuk eléggé hangoztatni, hogy a nevelés körül a példa, a társaság mennyire mérvadó, majdnem döntő és ime már 2000 évvel azelőtt könyörög a szerző Istenhez, hogy *óvja őt meg minden gonosz baráttól és rossz szomszédától*. Azonban nem elég kerülni a rosszat, de vonzódni is kell a jóhoz, tehát a jámbor szerző *nemes, jó és erkölcsös tettek iránti lelkesedésért esedezik, továbbá bátorságért és erélyért, hogy ösztönein, vágyain, óhajain, Isten iránti szeretetből uralkodni tudjon*. Mert erkölcsös tett és jellem erély és bátorság nélkül nem képzelhető.

Az erkölcsös jellem az emberek tiszteletét mindig kivívja, de nem mindig az emberek szeretetét, és pedig a szeretet az erkölcsös élet célja, de nem ám az olyan szeretet, mit tettetés, csalás által szerez magának az ember, azért a bölcs szerző ájtatos imájában végül *az emberek szeretetért esedezik, de olyan szeretetért, mely az Isten szeretetét is maga után vonja*.

Előadó jobb és alkalmasabb anyagot jobban és czélszerűbben nem is választhatott volna magának mint midőn azon nehéz paedagogiai kérdést éppen ezen szép imával meríti ki. Ugyanis élelműen, logikai érvekkel, okszerűen kifejti, hogy ezen 2000 éves régi, vallásos, erkölcsös, szép héber ima erkölcsös és szeretetre méltó jellem képzésére legfontosabb eszköz. Felhozza, hogy a boldogult Lederer Bernát szintén ezen ima szellemében nevelte gyermekeit, kik valóban erkölcsös és szeretetre méltó emberek. — Előadó végül általában az imakönyvek pszichikai, logikai és erkölcstan tartalmát nemcsak a tanítóknak, hanem a hitszónokoknak és a valódi néptanítóknak is melegen ajánlja.

Az emlékbeszédet a jelenlevők *szívesen megélték* és reméljük, hogy az imakönyveket ezentúl nevelési szempontból több figyelemre méltatják.

Pollák Albin.

A párisi zsidó kézmű-egyesület.

Csajági Bélától.

II.

A város közepén saját telkén emelkedik a ház, mely párisi hitrokonaiknak nemcsak jótékonyágát, de felette praktikus gondolkodásmódját is manifesztálja. A háznak kis lakóit azon mesterinasok képezik, kiket az egyesület vett pártfogásába. Egészséges testi szervezet, a meghaladott 13. év s az elemi iskola bevégezése képezik a felvételre való jogositványokat, egyuttal megkövetelvén azt, hogy a felveendő konfirmáltatott legyen s hogy 3 éven át a szajnai departementnek lett legyen lakosa, de a mindenkor hazafias egyesület az Elszász-Lotharingiából származó ifjakkal kivételt teszen, felveszi őket bármely körülmények között is. A tanoncz ingyen élvezi az internatus jótéteményeit, ha szegény, s csekély díjat fizet a módosabb, ha ide adja gyermekét. Kis trousseaut köteles magával hozni mindegyik, ha nincs; pótolja az egyesület. A kis ujoncznak kijelölök ágát, szekrényeit, megmutatják, hogyan s miképen kell jószágával elbánni, instructiót nyer a teendőkről s egyelőre az intézetben fennálló iskolába jár, hol csakhamar kitalálja a szakképzett tanár, hogy milyen pályára vonják őt hajlamai s képességei. Ez megállapítván az intézet igazgatója az egyesület két előkelő tagjával megfelelő műhelyt keres számára. Megkötetnek a szerződések s a tanuló másnap elfoglalja helyét, de nem előbb, hogysen dolgait rendbe nem szedte volna, s az igazgató ellenőrző könyvbe nem jegyzi az elindulási időt, hogy azt a munkaadó megvizsgálván, konstatálhassa, hogy nem járt-e rossz helyen. Mig viszont a műhelyből való távozás után a mester jegyzi be az időt, hogy azt az igazgató ellenőrizhesse. Egyszerű, tápláló ebéd illetve vacsora után kezdődik növendékünk szellemi nevelése. Az egyenlő tehetségűek s képességűek külön-külön tanárok alatt nyernek oktatást az általános műveltséget adó tantárgyakból s külön-külön csapatban a rajzból, úgy hogy a rokon mesterségek növendékei, főleg a szakmájuknak megfelelő rajzolás, diszítést és színezést tanulják közösen. Ilyetén módon töltenek el három évet az internatusban, gyakorlatilag szereve meg a műhelyben azon ismereteiket, miket az iskolában elméleiben tanulnak . . . s viszont. Az intézet vezetésével az igazgató s ennek neje van nak megbizva. Szakképzettségük egyrészt, a felügyelő bizottság lelkiismeretes buzgalma másrészt, a helyes nevelés oly eszközeit érvényesíti növendékeik érdekében, hogy fáradozásuk csaknem kétségtelenné teszi a legkitünőbb eredmény elérését.

Minek sorolnám fel egyenként az alkalmazásba vett eszközöket? Ami az önérték és becsületérzés felébresztésére; a hivatásszeretet, vallásosság és honszeretet elsajátítására nevelés, példaadás, jutalmazás s büntetés folytán elérhető, annak alkalmazása el nem marad s hogy ennek folytán az elérendő eredmény is jelentékeny, azt úgy, az alább közlendő statisztika, valamint a saját viszonyainkkal való összehasonlítás fogja legjobban igazolni.

A 95 növendékkel bíró iskola (internatus) fentartása az 1888. évben 52-071 frankba került s a következő főtételeket foglalta magában:

Élelmezés	12100
Ruházat	5634
Oktatás	6742
Fizetések (igazg.)	7500
Mosás	1200
Különfélélek u. m. fűtés, világítás, bér, jutalmak, orvosi s gyógyszereszi kiadások stb.	7020
Épület fenntartása	1988

Tanulságosak a pusztá számok is, mert látjuk, hogy határozottan a tanítás céljaira (az igazgató fizetését is beleértve) 13 ezer frankot, vagyis az összes kiadásoknak $\frac{1}{4}$ részét fordítják.

E kiadásokat nagyrészt évi járulékok (12,000 frank) adományok (8000) fr. s más bevételekkel fedezik, de érdekesek a bevételek rovatában azon tételek, melyek arról világosítanak fel bennünket, hogy eltartási illetek címén 8500 frank folyt be, mert ebből kitetszik, hogy módosabb szülők gyermekei közül 16 látogatja az iskolát, melyben egy-egy növendék eltartásáért 554 frankot kellett 1888-ban fizetni.

Feladata magaslatán állónak tartom az intézetet, mert mindenekelőtt szigoruan ragaszkodik azon helyes nevelési elvhez, hogy kiki hajlamának, tehetségének és képességének legmegfelelőbb mesterségre adja gyermekét. Ápoltságjának eltartása ugyanis az egyesület vállaira nehezedik, de ennek ellenében megvan azon előnye, hogy olyan helyre adja, hogy szakképzettsége teljes befejezést nyer.

Kézműegyesületünk ezt az előnyt nem használhatja ki teljesen, mert növendékeinek eltartása nem képezi feladatár, azok elhelyezésénél igen sokszor nem annyira a képesség és hajlam, mint inkább a mester részéről kilátásba helyezett eltartás vagy díjazás a döntő. A segélyre szorult sem belátással, sem erkölcsi bátorsággal nem bír, hogy a neki czélszerűnek mondott mesterséget visszautasítsa, kelletlen bevégzi azt, minden magasabb ambíció és lelkesültség nélkül s lesz belőle közönséges munkás. A tapasztalat szól e mellett, mert általán elismert dolog, hogy a fővárosban jóra való, tisztességes mester nem ad tanoncainak semmit.

A párisi egyesület azon intézkedése által, hogy munkaiskolájába fizető tanoncokat is veszen fel, lehetővé teszi, sőt egyenesen kihívja a jobbmóduakat is, hogy gyermeiket iparosokká képezzék. Lehetséges-e ez nálunk? Alig hiszem. — Hogy adhatja jobb módu vidéki hitsorsos gyermekét a fővárosba, mesterségre, ha nincs meg a biztosíték arra nézve, hogy fia nevelése folytatódik, hogy a jó erkölcsökben tovább halad, hogy meg lesz óva azon számtalan veszélytől, mely a fővárosban környékezi az ifjút.

(Folyt. köv.)

Táncmulatság otthon,

könnyű szerrel, még kevésbé vagyonos családoknál is rendezhető. A legújabb mechanikai szalon-hangszer a **Phönix**, mely egész zenekart pótol, kellemes hangja és erős zenéje folytán, családi estélyeknél, tánczenére különösen alkalmas és valódi élvezetet nyújt. Ezen hangszerrel bárki, habár zenéről semmi fogalma sincs, a legszebb dalokat, a legújabb táncdarabokat tudja eljátszani. Össze nem téveszhető az eddig ismert Ariston és más ilyenmű hangszerekkel, melyeket zeneteljeség és hang tekintetében a Phönix messze túlszárnyal. A Phönix érczből készített, elpusztíthatlan kótákkal bíró, melyek nemcsak egyes részeket, hanem teljes zenedarabokat, egész keringőket és négyeseket képeznek. Változtatott zenedarabjai nagyon pontosan és eredetien vannak rendezve, melyek a legnagyobb igényeknek is megfelelőhetnek, sőt egyes dalokat, operarészleteket oly eredetiséggel ad vissza, mely mindenkit csodálatra ragad. A „Phönix“ változatokkal játszható, ennél fogva táncdarabok erősebb hanggal, dalok halkabban, operák rezgő változattal játszhatók rajta. Ennél fogva a Phönix mindenütt kedveltséget vívott ki magának. A hangszer bővebb leírása képes hangszerkatalogusomban található. A megjelent zenedarabok jegyzéke kívánatra rendelkezésre áll.

Ez alkalommal van szerencsém ajánlani saját készítményű mindenféle néven nevezendő hangszerekből dusan felszerelt raktáromat. Mindennemű hangszerek és zenélő művek javítása pontosan teljesítettik. Ócska hangszerek cserébe is elfogadhatnak.

Ujjonnan megjelent ragy hangszer-árjegyzékem kívánatra ingyen és bérmentve megküldeték. — Harmonikáról szóló képes árjegyzék külön kiadásban.

STERNBERG ÁRMIN hangszergyára

főraktára : Budapest, VII., Kerepesi-ut 36. szám a. A „PHÖNIX“ egyedüli fő-elárusítója.

MATTONI ERZSÉBET SÓSFÜRDŐJE

gyógyhely BUDAPESTEN, (Budán).

Megnyitás április hó 28-án.

Kiváló gyógyhatással bír:

női bajokban és altesti bántalmakban.

Rendelő orvos dr. BRUCK J. (vigadó-tér 1. sz.)

Egészséges fekvés, — jutányos lakások, — jó vendéglő.

Pontos közlekedés a társaskocsikon reggeli 5 órától kezdve.

Állomási hely: Ferencz József-tér, a régi Lloyd-épület közelében.

Kohn Arnold

gazdag sirkőraktárát
(Váczikörut 14, szemben az Andrássyut torkolatával.)

ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a sirkőállítás szomorú kötelességét kell teljesíteniök.

Szép és pontos kivitelért és lehetőleg olcsó megszámitásért keznekedik a czeg jó hírneve.

== Szombaton és ünnepnapon zárva. ==